

امكان سنجی تقنین شرطیت اجازه ورثه در مازاد از ثلث منجزات مریض

مؤلف

محمد عرب

www.ketab.ir

انتشارات قانون یار

۱۴۰۱

سرشناسه	:	عرب، محمد، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	امکان سنجی تقنین شرطیت اجازه ورثه در مازاد از ثلث منجزات مریض / محمد عرب
مشخصات نشر	:	تهران: قانون یار، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	:	۱۰۶ ص.
شابک	:	978-622-229-603-2
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	بیماران مشرف به مرگ -- وضع حقوقی و قوانین (فقه) (Terminally ill -- *Legal status, laws, etc. (Islamic law بیماران مشرف به مرگ -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران Terminally ill -- Legal status, laws, etc. -- Iran ارث (فقه) (Inheritance and succession (Islamic law وصیت و وصیتنامهها (فقه) (Wills (Islamic law مالکیت (فقه) (Property (Islamic law
رده بندی کنگره	:	BP۱۸۸/۶
رده بندی دیویی	:	۳۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۹۰۶۶۰۵۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

کتابخانه قانون یار

امکان سنجی تقنین شرطیت اجازه ورثه در مازاد از ثلث منجزات مریض

تألیف: محمد عرب

ناشر: قانون یار

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۶۰۳-۲

(تمامی حقوق مادی این کتاب محفوظ بوده و متعلق به انتشارات قانون یار می باشد)

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، موسسه قانون یار تلفن: ۵۲۶ و ۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳

فصل اول

مفهوم شناسی موضوع و بررسی مفاهیم کلی اولیه.....	۱۷
بخش اول: بررسی و شناخت واژه حجر در لغت و اصطلاح.....	۱۷
بند اول: حجر در لغت.....	۱۷
بند دوم: حجر در اصطلاح.....	۱۷
بند سوم: حجر در کتب فقهی.....	۱۸
بند چهارم: حجر در حقوق مدنی.....	۱۸
بخش دوم: بررسی و شناخت واژه ماله.....	۲۰
بخش سوم: بررسی و شناخت واژه تصرف.....	۲۰
بند اول: تصرف در لغت.....	۲۰
بند دوم: تصرف در حقوق.....	۲۱
بخش چهارم: چیستی و ماهیت واژه وصیت.....	۲۲
بخش پنجم: نگاهی اصطلاح شناسی به واژه منجزات.....	۲۲
بند اول: منجزات در لغت.....	۲۲
بند دوم: منجزات در اصطلاح.....	۲۲
بخش ششم: شناخت بیمار در فقه اسلامی.....	۲۳
بند اول: تعریف بیمار در حقوق ایران.....	۳۲

فصل دوم

امکان سنجی تقنین شرطیت اجازه ورثه در مازاد از ثلث منجزات مریض.....	۳۳
بخش اول: توضیحات اجمالی پیرامون ماهیت مرض الموت.....	۳۳

- بخش دوم: ادله قائلین به جواز منجزات مریض مشرف به موت ۳۸
- بند اول: اصل عدم تخصیص ۴۰
- بند دوم: اصل استصحاب ۴۳
- بند سوم: اطلاقات و عمومات آیات وفای به عقد ۵۰
- بند چهارم: بررسی بیان یک توهّم و رد آن ۵۲
- بخش سوم: نگاهی به روایات موجود در رابطه با موضوع مورد بحث ۵۶
- بند اول: روایات دال بر اطلاق جواز تصرفات مالی انسان در حال حیات ۵۶
- بند دوم: روایات دال بر اشتراط تنجیز تصرف در صحت عطایای بیمار ۶۰
- بند سوم: ادله قاعده سلطنت ۶۲
- بخش چهارم: بررسی اجماع و فتاوی فقهای معاصر ۶۳
- بند اول: اجماع ۶۳
- بند دوم: فتاوی فقهای معاصر ۶۴
- بخش پنجم: بررسی بنای عقلا بر صحت اقرار مریض ۶۶
- بند اول: حکم اقرار مریض از نظر امامیه ۶۷
- بند دوم: نظر مشهور متقدمین ۶۹
- بند سوم: نظریه حقوقدانان ۷۱
- بند چهارم: مشهور متأخران در مورد اقرار مریض ۷۳
- بخش ششم: ادله قائلین به محجوریت مریض مشرف به موت ۷۶
- بند اول: روایت دال بر حجر بیمار در بیش از ثلث مال ۷۷
- بند دوم: روایات دال بر عدم جواز تصرف زائد بر ثلث عند الموت ۷۸
- بند سوم: روایات دال بر عدم صحت عطایای بیمار به فرزندش ۸۰
- بند چهارم: روایات دال بر عدم صحت ابراء مهریه از سوی زن بیمار ۸۱
- بند پنجم: روایات دال بر نفوذ اقرار بیمار متهم از ثلث ۸۲
- بند ششم: نفوذ هبه مریض از ثلث در نظر بعضی حقوقدانان ۸۶
- بند هفتم: ملازمه میان نفوذ وصیت و عطایای منجز زائد بر ثلث بیمار ۸۸

پیشگفتار

یکی از مباحث و موضوعات چالش بر انگیزی که مورد اختلاف فقها و حقوقدانان قرار گرفته این است که آیا منجزات مالی که مریض مشرف به موت بصورت غیر معوض یا معوض از نوع محاباتی انجام می دهد ملحق به وصیت است و نسبت به ثلث اموال متوفی نافذ است یا اینکه این نوع از منجزات مریض عنوانی مستقل از وصیت دارد و مثل سایر تصرفات انسان سالم از اصل اموال برداشته می شود. مریض در اموال خود یا بصورت معوض یا غیر معوض تصرف می کند در صورت اول اختلاف نظری وجود ندارد که تصرفات او مثل انسان سالم از کل مال نافذ است اما در صورت تصرفات غیر معوض، محاباتی، اقرار به مال یا دینی بر ذمه خود بحثهای فراوانی بین فقها و حقوقدانان انجام گرفته که نهایتاً ما با دو دیدگاه عمده در این موضوع مواجه هستیم، دیدگاه اول قائلین به جواز منجزات مریض مشرف به موت و نفوذ آن از اصل اموال، که طرفداران این نظریه هشت دلیل برای اثبات نظر خود آورده اند. دیدگاه دوم قائلین به محجوریت مریض مشرف به موت از تصرف مازاد از ثلث در اموالش که این فقها چهار دلیل برای اثبات نظر خود ارائه کرده اند و معتقدند این نوع تصرفات مریض مانند وصیت می باشد و از ثلث اموال نافذ است ولی طرفداران نظریه اول از فقها و حقوقدانان ادله آنها را (مبنی بر محجور بودن مریض) بعد از نقد و بررسی رد کرده و معتقدند مریض آزادی عمل دارد و مثل زمان صحت می تواند در اموال خود حتی به صورت غیر معوض و محاباتی تصرف کند. کتاب حاضر در مقام امکان سنجی با بررسی ادله هر دو دیدگاه، دیدگاه اول را ارجح تشخیص داده و نفوذ جمیع تصرفات مریض اعم از غیر معوض و معوض با هر دو نوع محاباتی و غیر

محاباتی را نسبت به کل اموال وی بدون دخیل بودن اجازه ورثه نتیجه گیری نموده است.